

Létezik a tanuló Magyarország?

1. A nem-formális felnőttkori tanulás fő szinterei a művelődési házak, a civil szervezetek benne a népfőiskolák

Megítélése szerint a magyarországi nem formális felnőttképzésben milyen hatékonysággal vesznek részt az alábbi szervezetek, intézmények?

Kérjük, minősítse 1-től 5-ig az egyes típusokat, az 1 kevésbé, az 5 nagyon nagymértékben, a közötte adott számok a fokozatokat fejezik ki:

	1	2	3	4	5
vállalkozások	18	57	21	4	0
művelődési házak	3	32	32	25	8
civil szervezetek	1	18	39	36	6
népfőiskolák	0	4	39	24	33
egyéb, nevezze meg:					
- egyház		2			
- Tudományos Ismeretterjesztő Társulat	1				
- Önképzés	1				

A megkérdezettek elsősorban a Magyar Népfőiskolai Társaság tagszervezeti és partneri köréből került ki, tehát a civil szervezeti hatékonyság és közreműködés pozitív megítélése nem lehet véletlen. Az ötfokozatú skálán egyedül a civil szervezetek kaptak magas pontszámot (33). A skála négyes pontján keletkezett minősítés már beszédesebb az eloszlásról, ahol szintén a civil szervezetek (36) vezetnek, ezen belül kiemelték a népfőiskolák közreműködését (24) de a művelődési házak is magas pontozást kaptak (25)

Az összkép tehát világosan mutatja, hogy a megkérdezettek véleménye alapján a nem-formális felnőttkori tanulást két szervezettípus dominálja: a művelődési házak és a civil szervezetek, ezen belül pedig a népfőiskolák. Érdekes, hogy a „negatív” tartományban szerepelnek a vállalkozások, a kevés szerepet jellemző 1-es minősítés 18 pontot, a 2-es 57- t és a 3-as 21 pontot kapott. Ezen az alsó skálán helyezték el a vállalkozásokat a válaszadók. A képlet nem sok változást mutat az elmúlt évekhez, évtizedekhez képest. Kifejezi, hogy a vállalkozások a szűkebb körű szakmai képzésben érdekeltek. De olyan szemszögből is negatív a kép, hogy az Európa fejlett régiójában egyre hangsúlyosabbá váló munkahelyi tanulás – amely részben, vagy nagyrészt a nem-formális felnőttképzéshez tartozik, még nem jelent meg a magyar szakmai köztudatban, de a vállalkozások körében sem. Feltűnő, hogy a megkérdezettek nagyon kis jelentőséget tulajdonítanak az egyház szerepének, s az önképzésnek is. Ez baj, hiszen az egyházak is nagyobb szerepet játszhatnak. A kutatások szerint az önképzés a magasabb iskolai végzettséggel rendelkezők körében jelenik meg, mint tanulási

forma. A mostani vizsgálat arra utal, hogy szerepe elhanyagolható, s főként a hátrányos helyzetű és alacsonyabb iskolai végzettségi szinteknél ez komoly probléma. A digitalizáció rohamos fejlődésével egyre kiterjedtebbé válik az ún. on-line tanulás, amit lehet az önképzés új formájának is tekinteni.

A legsürgősebb előrelépési területek

A kérdőívben felsorolásra került az a hét fő terület, amit az Európai Felnőttképzési Szövetség (EAEA) Kiáltványa tartalmaz, nevezetesen:

1. aktív állampolgár és demokratikus részvételre képzés
2. az egyéni életvezetésre vonatkozó jártasságok fejlesztése
3. a társadalmi kohézió, méltányosság, egyenlőség előtérbe állítása
4. a migráció és a demográfiai változások képzési gondozása
5. a fenntarthatóság sokoldalú kérdésével való foglalkozás,
6. a foglalkoztatás és a digitalizáció kérdése és
7. a felnőttképzési európai politikák ügye.

Javaslat született néhány sajátosan magyar igényű fejlesztés megfogalmazására is. Így pld. a hazai felnőttképzési politika fejlesztésének igénye erőteljesen merült fel. Ez tükrözi annak, hogy a szakemberek nem ismerik a hazai felnőttképzés fejlesztési politika célkitűzéseit, dokumentumait, vagy azokat nem tartják kielégítőnek.

2. Melyek a legsürgetőbb előrelépés igénylő területek, problémák a nem-formális felnőttkori tanulásban?

A Kiáltvány 7 területet, problémát állított előtérbe.

Melyek a legsürgetőbb előrelépés igénylő területek, problémák a nem-formális felnőttkori tanulásban. A Kiáltvány 7 területet, problémát állított előtérbe.

A válaszokban az ötös skálán az 1-es nem annyira fontos, az 5 a legfontosabb

	1	2	3	4	5
aktív állampolgárság, demokratikus részvétel	0	0	9	24	67
az egyéni életvezetésre vonatkozó jártasságok	0	3	14	23	60
társadalmi kohézió, méltányosság, egyenlőség	0	5	9	46	40
migráció, demográfiai változások	7	7	35	37	14
fenntarthatóság	0	10	14	44	32
foglalkoztatás és digitalizáció	0	0	22	35	42
felnőttképzési európai politikák	15	6	40	31	8
felnőttképzési hazai politika	11	5	23	23	38
Más terület a legsürgetőbb, mégpedig:					
- Hitre nevelés				1	
- Közösségi élet					1
- Tudásba való befektetés					1
- A tudás és szakismeret elismerésének növelése					1

Az eredmények azt mutatják, hogy kiemelkedően magas az igény az aktív állampolgár képzésre, illetve a demokrácia képzésre. Évtizedes elmaradásaink és közéletünk mai napi eseményei is igazolják ennek a szükségességét. A három domináns fejlesztendő terület közül a második helyet az egyéni életvezetésre vonatkozó jártasságok fejlesztése kapta, a harmadik pedig a társadalmi kohézió, méltányosság kérdése. Ezek magasan kiemelkednek más preferenciákhoz képest. Az egyéni életvezetési jártasság komplex területe a fejlettebb országokban is sikerterület és jelzi, mi sem vagyunk elmaradva az individuális igények kifejeződésében a tanulás-művelődés terén. A felnőttképzésben dolgozók nagyfokú szociális érzékenységére mutat a kohézió és méltányosság előtérbe állításának igénye. Ez megnyugtató, jó jel. A további számarányok azt jelzik, hogy másodvonalban ugyan, de fontosként méltatatták

a foglalkoztatás és digitalizáció területére vonatkozó képzéseket is. A befolyással rendelkező nemzetközi szervezetrendszer (OECD, EWF, EU) ezt a területet messze kiemelkedően kezelik. Talán túlzott is az egyensúly szempontjából. Esetünkben úgy látom a foglalkoztatás és digitalizáció a gondolkodásban még nem kapcsolódott egymáshoz. Mi még talán az ipari társadalmat építjük vagy akarjuk építeni. A közeli jövőben (5-15 év) jelentős változások várhatók, amelyek az ún. tudásgazdaság és a tudástársadalom jellemzőit fogják kibontakoztatni. Egyrészt a hagyományos ICT kompetencia igények további hangsúlyra kerül előtérbe, másrészt az átfogó robotizáció és az ún. 4. ipari forradalom kibontakozása a foglalkoztatás és digitalizáció fogalmát szorosan össze fogja kapcsolni. Rendkívüli kihívás amellyel a nem-formális felnőttkori tanulás területén is szembe kellene nézni.

3. A törvények megítélése

A továbblépés lehetőségét mennyire segítik az alábbi törvények a felnőttképzés, a kultúra, a közművelődés, a szakképzés jelenlegi jogi szabályozása?

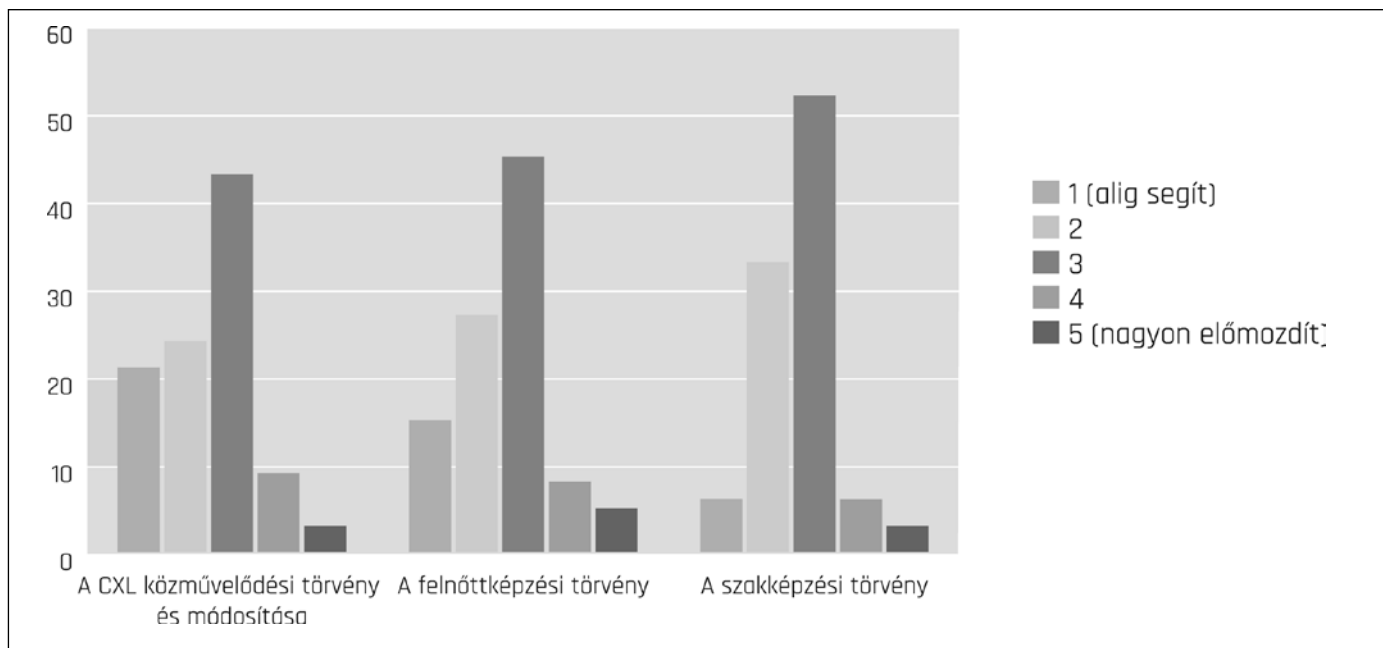
Kíváncsiak voltunk a szakmai közvélemény jelzéseire, a jogi szabályozásra vonatkozóan is. A törvények, rendeletek és azok minő-

sége, illetve egymással való összhangja nagy erővel képes a fejlődés elősegítésére, de lehet gátló tényező is.

A továbblépés lehetőségét mennyire segítik az alábbi törvények a felnőttképzés, a kultúra, a közművelődés, a szakképzés jelenlegi jogi szabályozása

Az ötös skálán az 1-es: alig segít, nagyon előmozdít: 5-s

	1	2	3	4	5
A CXL közművelődési törvény és módosítása	21	24	43	9	3
A felnőttképzési törvény	15	27	45	8	5
A szakképzési törvény	6	33	52	6	3

A válaszadók szkeptikusak a törvények lehetséges, segítő szerepét illetően. 3-5 válasz minősítette a legmagasabb fokozattal a törvények szakmai tevékenység előmozdító szerepét. Erőteljesen közepes a megítélése a felnőttképzési és a szakképzési törvények szerepének. A leginkább negatív pedig a CXL közművelődési

törvény módosításának megítélése. Ez kritikus, hiszen a nem-formális felnőttképzés területét ez a tv. fedi le leginkább. A gondok gondjának megoldása azonban továbbra is a jövő feladata, vagyis az élethosszig tartó tanulást elősegítő koherens törvényi együttes kialakítása. Erre egyelőre nem látni esélyt.

4. Intézményi ellentmondások

Melyek a mai közművelődési, felnőttoktatási, intézményrendszer működésének legfőbb ellentmondásai?

Az ötös skálán alig jelent problémát: 1-es alig segít, komoly gond: 5-s

	1	2	3	4	5
az átláthatóság hiánya	4	7	16	22	50
a partnerek közötti együttműködés hiánya	0	0	26	31	43
a szektorok és tevékenységük széttagoltsága	0	5	25	50	20
a centralizáció	2	2	18	30	48
az alacsony szintű támogatottság	0	7	0	26	67
egyéb mégpedig: (nevezze meg)					
- Fedezet hiány:					1
- a feudalizmus: senki nem hiszi el, hogy közösen lehetne fejlett demokratikus országot teremteni, azt sem, hogy ebben neki lehetne bármi szerepe és azt sem, hogy ehhez sokat kellene tenni.					1
- Információ hiány:					1
- Tanulási kedv, érdeklődés hiánya:					1

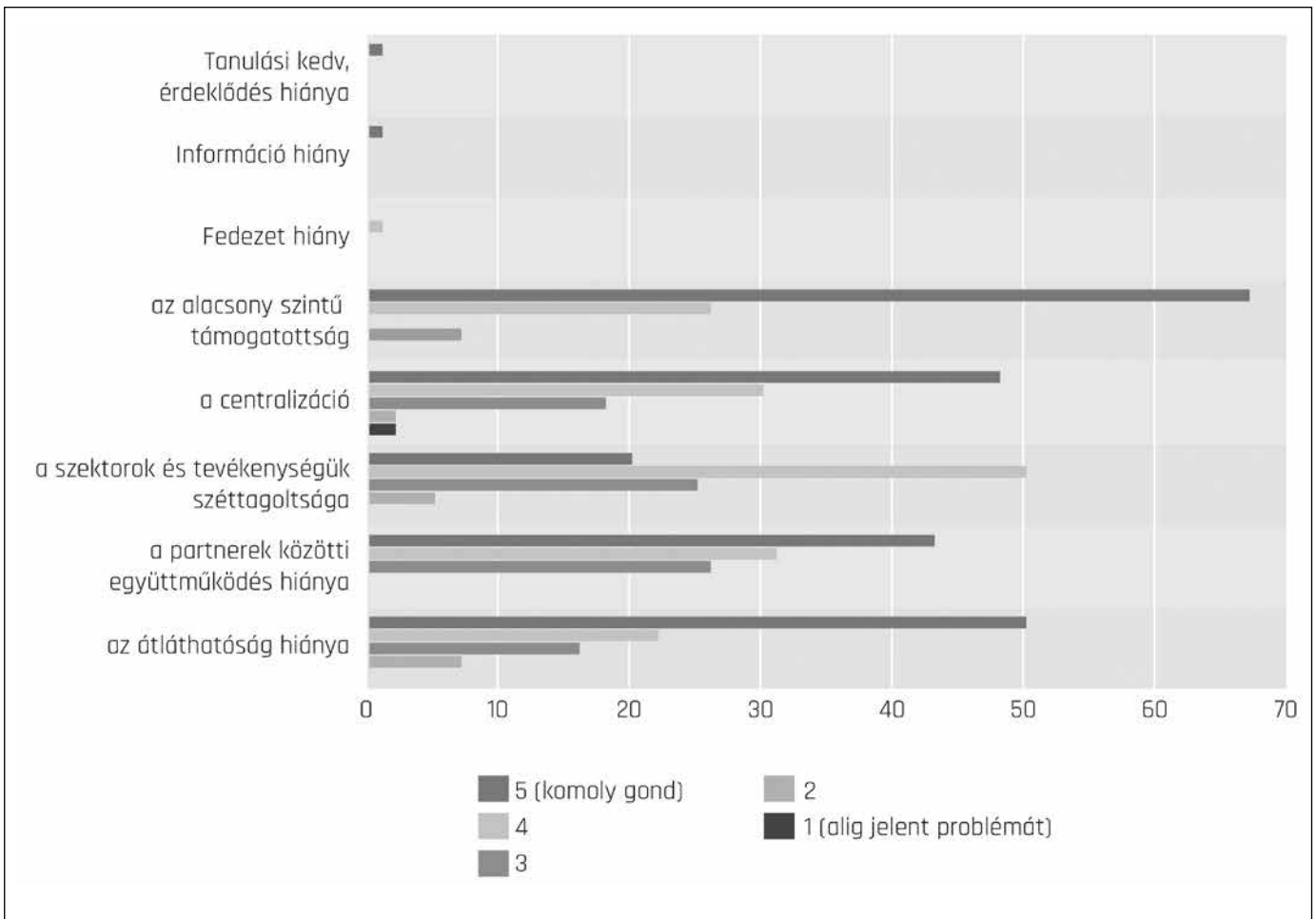
Ellentmondás a fejekben van: technológia és a digitalizáció „új ipari forradalma” jön (van!!!)

Megj: erre hívta fel a figyelmet az MNT még a 90-es években, illetve 2016 és 2017 évi lapszámaiban is. Meglévő intézmény lehetőségek jobb kihasználtsága

MEGJEGYZÉS: Átláthatóság hiánya - nem releváns

A „hagyományos” helyzetet tükrözi, hogy az alacsony szintű támogatottságot tartják a kiemelkedően legfontosabb ellenmondásnak a vélemények nyilvánítók. (67 pont) Közéletünk pénzügyeit figyelve számos területen elszabadultak a pénzügyi adatok, s százmilliók helyett divatosabb milliárdokban beszélni. Komoly gond, hogy a közművelődés és felnőttképzés területe, stagnálva

ugyanott maradt, vagy visszaesett. A másik két súlyos ellentmondás a megkérdezettek szerint az átláthatóság hiánya (50 pont) és a centralizáció (48 pont). Lehet a kettő összefügg egymással. A közművelődés és felnőttkori tanulás terén is megvalósult centralizáció, intézményirányítás egyáltalán nem kedvez a közösségi művelődés eleve decentralizáltságot megkívánó lételemének, a

helyi kezdeményezésem alapuló egyéni és közösségi motiváltságnak. Hagyományos nemzeti betegségünk is „előkelő” minősítést kapott: a partnerek közötti együttműködés hiánya (43 pont) Feltehetően további ellentmondás rejlik a minősítésben, ti. hogy ki-ki nem tartja megfelelőnek a többi partner vele való együttműködését, miközben hiányzik az önreflexió. Sajnos közéletünk felsőbb szintű, megosztást eredményező törekvései is kedveznek ennek a több évtizedes, ha nem évszázados nyűgnek a lerázásában. Az önreflexió nem kellő jelenlétére gyanakodhatunk, a

szektorok széttagoltságának a megítélésében is. Ez z ellentmondás kapta a legkisebb pontszámot (20) Ami jelenheti azt is, hogy megszoktuk és belenyugodtunk, de lehetséges egy olyan olvasat is, hogy az együttműködési hiányok miatt sem ismeri fel a szakmai közvélemény egy olyan integrált intézményrendszer megteremtésének szükségességét, ahol megszűnik a széttagoltság ilyen mértéke és jobban összpontosul a figyelem a „tanulóközpontú” megközelítésre. Nem kizárt az önösség preferenciája is belejárhat ebbe a megítélésbe.

5. Helyünk a nemzetközi mezőnyben

Véleménye szerint hol áll Magyarország a nem-formális tanulás elismerésében a nemzetközi mezőnyben?

jelölje meg x-el a választát

- hátul	80
- közép mezőnyben	20
- élvonalban	0
- egyéb helyen:	nevezze meg

Elég egyértelmű és vitathatatlan erejű minősítéssel a magyar nem-formális felnőttkori tanulás elismerési rendszere – akár a közgondolkodást, akár a rendszerezett szakmai elismerési mód-szereket nézzük – bizony 80 ponttal minősítve hátul kullog. Az élvonalhoz nem jutott pont, s a közép mezőny 20 pontot kapott.

A reális önminősítésen túl a helyzet azért aggasztó, mert ez a minősítés nemcsak a nemzetközi szakmai élvonaltól való lemaradottságunkat dokumentálja, hanem a felnőttkori tanulás intézményrendszeri működésének hazai nyitottságát és demokratizmusát is minősíti.

6. Teendők

Mi a legfontosabb teendő a nem-formális tanulás elismertetésének fejlesztésében nálunk?

Az ötös skálán az 1-es nem jelentős, az 5-s a legfontosabb

	1	2	3	4	5
szakszerű vezetés, irányítás országosan	0	11	19	32	38
a szakemberek képzése	0	0	25	43	32
a munkaadók és vállalatok meggyőzése	7	7	31	45	10
a nemzetközi együttműködés és tanulás növelése	3	3	21	52	21
nem-formális tanulás elismertetésére irányuló célzott programok, támogatások	0	0	9	30	61

+ a fogalmak tisztázása, a kifejezések meghatározások 200 éves 1 közművelődési szóhasználatához történő illesztése

Kiemelkedően magas pontozást kapott (61) „a nem-formális tanulás elismertetésére irányuló célzott programok, támogatások” szükségessége. Köztudott, hogy ezt leginkább a kormányzati támogatás és a sokoldalú partnerségi viszony megteremtése mozdíthatja ki a holtpontról. Az üzenet lefordítása, értelmezése azt jelenti: nincs ilyen kormányzati politika. Ezt erősíti a második legtöbb pontot kapott teendő (38) a szakszerű vezetés, irányítás megteremtése országosan. Az előbbi véleménynyilvánítással összhangban a szakmai közvélemény

úgy látja: a felnőttkori tanulás terén nincs szakszerű országos irányítás, vezetés.

Budapest 2017 június

Dr. Szigeti Tóth János
egyetemi docens

A felmérését végezte:
Molnár Eszter

